

Pradžia>Šeimos teisė ir paveldėjimas>Tėvų pareigos: vaiko globa ir bendravimo teisės

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([\(sk\)](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

slovakų

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Swipe to change

Tėvų pareigos: vaiko globa ir bendravimo teisės

Slovakija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Pagal Slovakijos šeimos įstatymą (Įstatymas Nr. 36/2005 dėl šeimos, kuriuo iš dalies keičiami tam tikri įstatymai) ir teismų praktiką tėvų pareigos (t. y. tėvų teisės ir pareigos bei globa) visų pirma reiškia vaiko priežiūrą, išlaikymą, atstovavimą vaikui ir vaiko turto administravimą.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Abu tėvai tėvų teises ir pareigas vaikui vykdo bendrai, nepaisant to, ar vaikas yra santuokinis, ar nesantuokinis, ir ar tėvai gyvena kartu, ar atskirai (yra susituokę, gyvena skyrium arba nutraukė santuoką).

Kaip numatyta Šeimos įstatymo 38 straipsnio 4 dalyje, teismas svarbiomis aplinkybėmis gali atimti (arba apriboti) tėvų teises ir pareigas.

Teismas taip pat gali pripažinti vyresnio nei 16 metų nepilnamečio vieno iš tėvų teises ir pareigas, susijusias su nepilnamečio vaiko priežiūra, laikydamasis Šeimos įstatymo 29 straipsnyje nustatytų sąlygų.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Taip. Jeigu abu nepilnamečio vaiko tėvai yra nevisiškai veiksnūs, jų, kaip tėvų, teisių ir pareigų vykdymas sustabdytas, jiems atimtos tėvų teisės ir pareigos arba jie yra mirę, teismas privalo paskirti globėją, kuris augins nepilnamečių vaiką, atstovaus jam ir administruos jo turtą.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateiityje klausimas?

Teismas turi priimti sprendimą dėl tėvų teisių ir pareigų paskirstymo ir vykdymo (net jeigu abu tėvai toliau kartu vykdo tėvų teises ir pareigas) arba gali patvirtinti jų sudarytą susitarimą.

Pagal Šeimos įstatymo 36 straipsnio 1 dalį „atskirai nuo nepilnamečio vaiko gyvenantys tėvai gali bet kuriuo metu sudaryti susitarimą dėl savo teisių ir pareigų vykdymo. Jeigu tėvai nepasiekia susitarimo, teismas gali nustatyti jų teisių ir pareigų vykdymo tvarką, net jeigu šiuo tikslu prašymas nepateikiamas; visų pirma teismas turi nuspręsti, kuriam iš tėvų bus pavesta globoti nepilnamečių vaiką. Šiuo atveju *mutatis mutandis* taikomos 24, 25 ir 26 straipsnių nuostatos.“

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Tėvų susitarimą dėl jų teisių ir pareigų turi patvirtinti teismas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Neteisminis ginčų sprendimas yra įmanomas taikant tarpininkavimą pagal Įstatymą Nr. 420/2004 dėl tarpininkavimo. Šis įstatymas taip pat taikomas šeimos teisės srities ginčams. Tarpininkavimas yra neteisminė procedūra, kurią taikant atitinkamos šalys naudojasi tarpininko pagalba, kad išspręstų ginčą, susijusį su jų sutartiniais arba kitais teisiniais santykiais. Bet koks susitarimas, pasiektas taikant tarpininkavimą, turi būti sudaromas raštu ir yra privalomas procedūros šalims.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teismas iš esmės gali spręsti bet kokius klausimus, išskyrus klausimą dėl išimtinės globos nustatymo vienam iš tėvų. Vienas iš tėvų vaiką gali globoti tik jeigu kitam iš tėvų yra atimamos jo tėvų teisės ir pareigos. Tačiau praktiškai teismas nusprendžia, kuriam iš tėvų bus nustatyta fizinė vaiko globa ir kuris iš tėvų turės atstovauti vaikui ir administruoti jo turtą. Teismas taip pat sprendžia, kaip tas iš tėvų, kuriam nebuvo nustatyta fizinė vaiko globa, prisidės prie vaiko išlaikymo, arba patvirtina tėvų susitarimą dėl išlaikymo išmokų.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Sąvoka „tėvų pareigos“ neturi tikslaus atitikmens Slovakijos šeimos teisėje. Slovakijos šeimos teisėje vartojama sąvoka „tėvų teisės ir pareigos“, kurios visada bendrai priklauso abiem tėvams (taigi išimtinės globos negali būti, nebent kitas iš tėvų yra miręs, neveiksnus arba jam atimtos tėvų teisės ir pareigos). Tai reikia atskirti nuo fizinės globos. Jeigu vaikas perduodamas vieno iš tėvų fizinėi globai, tas iš tėvų gali priimti sprendimus visais įprastais su vaiko kasdieniu gyvenimu susijusiais klausimais be kito iš tėvų sutikimo; tačiau visi svarbūs klausimai, susiję su tėvų teisių ir pareigų vykdymu (vaiko turto administravimas, vaiko išvežimas į užsienį, pilietybė, sutikimo gauti sveikatos priežiūros paslaugas davimas, pasirengimas būsimai profesijai), turi būti sprendžiami gavus kito iš tėvų sutikimą. Jeigu tėvai negali susitarti konkrečių klausimų, vieno iš tėvų prašymu šį klausimą sprendžia teismas.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Teismas gali nustatyti pakaitinę fizinę globą (t. y. bendrą globą) abiem tėvams, jeigu jie abu yra tinkami auginti vaiką ir suinteresuoti asmenine vaiko globa ir jeigu šis susitarimas atitinka vaiko interesus ir pagal jį bus geriau patenkinami vaiko poreikiai. Jeigu bent vienas iš tėvų sutinka su bendra globa, teismas privalo išnagrinėti, ar bendra globa atitinka vaiko interesus.

Žr. atsakymus į ankstesnius klausimus, visų pirma atsakymą į 8 klausimą.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėti prie pareiškimo?

Nepilnamečio gyvenamosios vietos apylinkės teismas yra kompetentingas teismas, kuriam gali būti pateikiami prašymai dėl tėvų teisių ir pareigų. Šiuo atveju netaikomi jokie oficialūs reikalavimai ir nereikia pridėti jokių dokumentų, nes šią procedūrą teismas gali pradėti savo iniciatyva. Pateikiami dokumentai priklauso nuo prašymo turinio; paprastai reikia pridėti vaiko gimimo liudijimą.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Taikoma supaprastinta procedūra, kurioje oficialūs reikalavimai yra ne tokie griežti. Egzistuoja galimybė priimti laikinąją nutartį, kuriai taikoma paspartinta procedūra.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Žyminiai mokesčiai netaikomi visoms su tėvų teisių ir pareigų vykdymu susijusioms byloms. Teisinės pagalbos sistema Slovakijoje šiuo metu apima tik atleidimą nuo žyminių mokesčių sumokėjimo ir nemokamo atstovo paskyrimą. Kadangi su tėvų teisėmis ir pareigomis susijusios bylos nagrinėjamos ne ginčo

tvarka, tik nedaugelis asmenų nusprendžia būti atstovaujami advokato. Tačiau jeigu asmuo įvykdo atleidimo nuo žyminių mokesčių teisinės sąlygas, teismas savo nuožiūra gali paskirti nemokamą atstovą, įskaitant advokatą, jeigu mano, kad atstovavimas yra būtinas siekiant apsaugoti šalies interesus. Teismas visas šalis, kurios prašo paskirti advokatą ir įvykdo atleidimo nuo žyminių mokesčių sąlygas, nukreipia į teisinės pagalbos centrą. Jis informuoja šalį apie šią galimybę. Teismas gali šalį atleisti nuo visų arba dalies žyminių mokesčių, jeigu tai yra pagrįsta atsižvelgiant į jų padėtį ir jeigu pareiškimas nėra nepagrįstas arba akivaizdžiai neperspektyvus bandymas įgyvendinti ar ginti teisę. Jeigu teismas nenusprendžia kitaip, atleidimas nuo mokesčių taikomas visos bylos metu ir galioja atgaline data. Tačiau iki nutarties dėl atleidimo nuo mokesčių priėmimo sumokėti mokesčiai negražinami. Teisinės pagalbos sistema ir veiksmai, kuriems atlikti teikiama teisinė pagalba, išdėstyti Įstatyme Nr. 327/2005 dėl teisinės pagalbos teikimo materialinį nepriteklių patiriantiems asmenims, šiuo įstatymu taip pat įsteigiamas teisinės pagalbos centras, kuris teikia pagalbą fiziniams asmenims, neturintiems lėšų, kad galėtų pasinaudoti teisinėmis paslaugomis savo teisėms įgyvendinti ar apginti.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Taip, sprendimą dėl tėvų teisių ir pareigų galima apskųsti.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Siekiant užtikrinti sprendimų bylose, susijusiose su nepilnamečiais, vykdymą, teritorinė jurisdikcija priklauso teismui, kurio apylinkėje gyvena nepilnametis, kaip nustatyta tėvų susitarimu arba kitomis teisinėmis priemonėmis. Sprendimo vykdymo procedūra reglamentuojama Įstatymu Nr. 161/2015, Ne ginčo teisenos civilinio proceso kodeksu. Išsami informacija apie sprendimų bylose, susijusiose su nepilnamečiais, vykdymą nustatyta Slovakijos Respublikos teisingumo ministerijos nutarime Nr. 207/2016, kuris taip pat taikomas užsienio sprendimų vykdymui.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Kitoje valstybėje narėje priimti teismo sprendimai dėl tėvų teisių ir pareigų Slovakijoje pripažįstami ir vykdomi be jokių specialių procedūrų pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (21 straipsnio 1 dalis), t. y. nereikalaujant pripažinti sprendimo vykdytinu.

Tačiau suinteresuotoji šalis gali prašyti kitoje valstybėje narėje priimtą sprendimą dėl tėvų teisių ir pareigų paskelbti vykdytinu; tokiu atveju taikoma Reglamento III skyriaus 2 skirsnyje nustatyta procedūra.

Prašymai teikiami apylinkės teismui, kurio apylinkėje gyvena vaikas, arba, jeigu vaikas joje negyvena, teismui, kurio apylinkėje yra dabartinė vaiko gyvenamoji vieta, o jeigu nėra ir tokio teismo, kompetenciją turi Bratislavos pirmasis apylinkės teismas.

Prie prašymo dėl sprendimo pripažinimo arba sprendimo paskelbimo vykdytinu būtina pridėti sprendimo dėl tėvų teisių ir pareigų kopiją, kuri atitinka su jo autentiškumo įrodymu susijusius reikalavimus, ir sprendimą patvirtinantį dokumentą, kurį suinteresuotojo asmens prašymu išduoda atitinkamas kilmės teismas, t. y. sprendimą dėl tėvų teisių ir pareigų priėmęs teismas.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų pareigų pripažinimą ir vykdymą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Jurisdikcija dėl prašymų pripažinti su tėvų teisėmis ir pareigomis susijusį sprendimą (ir dėl prašymų jo nepripažinti) priklauso vaiko gyvenamosios vietos apylinkės teismui arba, jeigu vaikas Slovakijoje negyvena – Bratislavos pirmajam apylinkės teismui (slovak. *Okresný súd Bratislava I*).

Jurisdikcija dėl prašymų vykdyti su tėvų teisėmis ir pareigomis susijusį sprendimą (ir dėl prašymų jo nevykdyti) priklauso vaiko gyvenamosios vietos apylinkės teismui arba apylinkės, kurioje vaikas vieši, teismui, jeigu teritorinę jurisdikciją turintis teismas yra nežinomas arba negali laiku imtis procesinių veiksmų.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Sprendimus bylose dėl tėvų teisių ir pareigų Slovakijos teismas priima tik tuo atveju, jeigu įprastinė vaiko gyvenamoji vieta yra Slovakijoje. Jeigu vaikas negyvena Slovakijoje, tačiau joje turi įprastinę gyvenamąją vietą, arba jeigu tėvai negyvena Slovakijoje arba yra skirtingų šalių piliečiai, Slovakijos teisės nuostatos taikomos pagal Hagos konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje (nuorodos Nr. 344/2002) (Konvencijos III skyrius).

Įstatyme Nr. 97/1963 dėl tarptautinės privatinės ir procesinės teisės nustatyta, kad tėvų ir vaikų santykiai, įskaitant tėvų teisių ir pareigų pradžią ir pabaigą, reglamentuojami pagal vaiko įprastinės gyvenamosios vietos šalies teisę. Išimtiniais atvejais teismas gali atsižvelgti į kitos šalies teisę, jeigu nagrinėjamas klausimas yra iš esmės su ja susijęs ir jeigu tai yra būtina siekiant apsaugoti vaiką arba jo turtą. Tėvų teisės ir pareigos, kylančios vaiko pradinės įprastinės gyvenamosios vietos šalyje, galioja toliau net jeigu vaiko įprastinė gyvenamoji vieta pasikeičia. Jeigu kuris nors iš tėvų neturėjo pagal Slovakijos teisę tėvų turimų teisių ir pareigų, jie tas teises ir pareigas įgyja iš karto, kai Slovakija tampa įprastine vaiko gyvenamąja vieta. Tėvų pareigų vykdymas reglamentuojamas pagal valstybės, kurioje yra įprastinė vaiko gyvenamoji vieta, teisę.

Tarptautinės privatinės ir procesinės teisės įstatymo nuostatos taikomos tik jeigu nėra tarptautinio susitarimo arba jeigu galiojančiame tarptautiniame susitarime nėra įstatymų kolizijos kriterijų, taikomų nustatant taikytiną teisę.

Be 1996 m. Hagos konvencijos, Slovakiją saisto įvairūs dvišaliai susitarimai, kuriuose yra nuostatų dėl taikytinos teisės, ir šios nuostatos yra viršesnės už Tarptautinės privatinės ir procesinės teisės įstatymo nuostatas bylose dėl tėvų teisių ir pareigų. Tai yra šie susitarimai:

Bulgarija: Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Bulgarijos Liaudies Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių sureguliuavimo civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (Sofija, 1976 m. lapkričio 25 d., dekreto Nr. 3/1978);

Kroatija, Slovėnija: Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Jugoslavijos Socialistinės Federacinės Respublikos susitarimas dėl teisinių santykių sureguliuavimo civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (Belgradas, 1964 m. sausio 20 d., dekreto Nr. 207/1964);

Vengrija: Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Vengrijos Liaudies Respublikos sutartis dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių sureguliuavimo civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (Bratislava, 1989 m. kovo 28 d., nuorodos Nr. 63/1990);

Lenkija: Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Lenkijos Liaudies Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių sureguliuavimo civilinėse, šeimos, darbo ir baudžiamosiose bylose (Varšuva, 1987 m. gruodžio 21 d., dekreto Nr. 42/1989);

Rumunija: Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos ir Rumunijos Liaudies Respublikos susitarimas dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių sureguliuavimo civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (Praha, 1958 m. lapkričio 25 d., dekreto Nr. 31/1959).

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 06/04/2023

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.